

Consultatiereactie op het wetsvoorstel schrappen voorrang statushouders bij sociale huur

Zoetermeer, 14 maart 2025

Het doel van de wet is volgens de minister het creëren van een gelijk speelveld tussen statushouders en andere mensen die een sociale huurwoning zoeken. Het kabinet beoogt dat deze maatregel nodig is om sociale huurwoningen eerlijk te verdelen en te zorgen voor gelijke kansen voor alle woningzoekenden.

Er zijn een aantal redenen te noemen waarom het wetsvoorstel niet leidt tot een gelijk speelveld:

1. Iedereen die al in Nederland woont kan zich al vanaf zijn 18^e inschrijven als woningzoekende en daarmee inschrijfduur opbouwen. In veruit de meeste gevallen wonen deze mensen al ergens. Een statushouder kan zich pas inschrijven als woningzoekende als deze een verblijfsstatus heeft. Op het moment dat deze een woning nodig heeft, dan heeft men dus een achterstand op de inschrijfduur van woningzoekenden die zich al eerder konden inschrijven en op dat moment meestal nog niet en niet per definitie woningzoekend waren of een woning nodig hadden. Dit is geen gelijk speelveld, want de statushouder kon en mocht zich niet eerder inschrijven. Bij woningtoewijzing op basis van inschrijfduur komen mensen met de langste inschrijfduur het eerst aan de beurt. Mensen met de langste inschrijfduur weigeren bovendien vaker een beschikbare woning omdat zij in de luxe positie zitten dat ze in de meeste gevallen geen woningnood ervaren en de langste inschrijfduur hebben kunnen opbouwen.
2. Er is een veelheid aan groepen die voorrang krijgt omdat zij bijvoorbeeld niet over een woning beschikken en geen of niet genoeg inschrijfduur hebben opgebouwd. Dit geldt bijvoorbeeld voor mensen die een zorginstelling verlaten, uit de gevangenis komen, een verkeerde of ongelukkige partnerkeuze hebben gemaakt of in een daklozenopvang verblijven. Ook is er sprake van lokaal maatwerk voor mensen die wel al ergens wonen maar die een woning wordt gegund, omdat zij lokaal woonachtig zijn. Dit is vaak het geval bij jongeren die een keer onder de vleugels van hun ouders vandaan willen en dan voorrang krijgen in hun eigen woonplaats. Het merendeel van de sociale huurwoningen wordt met een vorm van voorrang toegewezen. Het wetsvoorstel houdt in dat statushouders -die net als veel andere groepen met een voorrangsregel niet over een woning beschikken- van voorrang worden uitgesloten.

Kortom het wetsvoorstel draagt niet bij aan het creëren van een gelijk speelveld tussen statushouders en andere mensen die een sociale huurwoning zoeken. Het draagt juist bij aan ongelijkheid tussen de mogelijkheden van statushouders en andere woningzoekenden. De maatregel is dus niet effectief in relatie tot het doel dat is aangegeven.

De alternatieve woonmogelijkheden (wonen bij familie, kopen van een huis etc.) die de minister noemt kunnen voor een aantal statushouders mogelijk zijn, maar zijn niet representatief voor de mogelijkheden van statushouders in het algemeen. Afgezien van de wenselijkheid beschikt niet iedere statushouder over familie of vrienden waar ingewoond kan worden, vermogen om een huis te kopen, of een inkomen om op de vrije markt een huis te kunnen financieren of te huren. Daarom zal men in de praktijk zijn aangewezen op verblijf bij barmhartigen op de bank, in een daklozenopvang, in de AZC, in nood- of crisisopvang, op straat, of in een nog te ontwikkelen doorstroomlocatie.

Omdat de beoogde doorstroomlocaties onderdeel zijn van een lopende uitwerking door een andere minister (geen integraal voorstel), kan dit niet op voorhand als een alternatief worden beschouwd. Daarentegen kan wel worden vastgesteld dat de huidige plannen voor doorstroomlocaties op verschillende punten tekortschieten.

De financiering van een doorstroomlocatie door het rijk aan gemeenten is voor de duur van 1 jaar per statushouder. De gemiddelde wachttijd (inschrijfduur) voor een sociale huurwoning is in veel

gemeenten zo'n zeven jaar of langer. Omdat vervolghuisvesting middels een sociale huurwoningen op basis van de verblijfstatus wordt verboden, betekent dit dat gemeenten per statushouder zo'n zes jaar of zelfs langer huisvesting zal moeten organiseren. Omdat het zo'n zeven jaar zal duren voordat statushouders op basis van inschrijfduur vooruitzicht krijgen op een sociale huurwoning, betekent dit gemeenten naast de ontwikkeling van voldoende doorstroomlocaties voor een jaar, nog zo'n zes jaar lang een zelfde hoeveelheid extra huisvesting moeten realiseren omdat er nog geen doorstroming kan plaatsvinden. Ruimtelijk, planologisch, maatschappelijk en politiek is dit volstrekt onhaalbaar om in zeven jaar tijd zoveel nieuwe verblijfs capaciteit te realiseren binnen alle Nederlandse gemeenten. Hiernaast ontbreekt het gemeenten ook aan financiële middelen hiervoor. Men krijgt financiering voor een jaar, maar zal door het afschaffen van de voorrangregel (het wetsvoorstel) nog zo'n zes jaar per statushouder moeten overbruggen. De kosten hiervan staan niet in verhouding tot de ruimte in de gemeentelijke begrotingen. In gemeenten waar een poging wordt gedaan om de kosten voor realisatie en exploitatie voor deze periode te overbruggen, zal enorme weerstand tegen statushouders ontstaan, omdat deze keuze ten koste van te veel andere gemeentelijke taken zal gaan. Ook als statushouders en massa op straat of in noodopvangsituaties terechtkomen zal dit leiden tot maatschappelijke weerstand tegen mensen met een verblijfstatus, omdat mensen zich daar onveilig bij voelen, een 'mooie' wereld wensen en de statushouders de schuld geven van de ontstane chaos. Bestuurders die hier bewust voor kiezen gaan voorbij aan wat we in de maatschappij integer bestuur zouden kunnen noemen.

Huisvesting is in Nederland een fundamenteel mensenrecht. Artikel 22, lid 2 van de Nederlandse Grondwet stelt dat de overheid zorg moet dragen voor voldoende woongelegenheden. Dit betekent dat de overheid verplicht is om beleid te voeren dat toegang tot huisvesting bevordert. Het wetsvoorstel is voor mensen met een verblijfstatus belemmerend in plaats van bevorderend.

Daarnaast wordt het recht op huisvesting erkend in internationale verdragen, zoals het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (ICESCR) en het Europees Sociaal Handvest. Deze verdragen verplichten staten om maatregelen te nemen die ervoor zorgen dat iedereen toegang heeft tot adequate huisvesting. In het wetsvoorstel wordt de toegang voor een specifieke groep belemmerd. Statushouders worden niet behandeld als 'iedereen', maar als een groep waarbij algemene en fundamentele rechten die voor 'iedereen' van toepassing zijn niet gelden. Zij worden behandeld als een groep tweederangsburgers die er als mens minder of niet toe doen.

Onder het mom van een gelijk speelveld wordt een ongelijk speelveld gecreëerd, enorme problemen binnen de gemeentepolitiek en -begrotingen, tweederangsburgers, chaos en afkeer van een specifieke groep binnen de samenleving. Het wetsvoorstel wekt de indruk dat de minister de bevolking voor de gek probeert te houden en draagt daarmee niet bij aan het vertrouwen van de burger in de volksvertegenwoordiging in het algemeen.